

„A saját rendezéseimet is unom”

Andrei Șerban színházrendező

Fotó: Németh Dániel

A III. Richárdot rendezi a Radnótiban. A román származású amerikai rendezővel egy Orbán Viktorról szóló darab lehetőségéről, Al Pacino szomorú látványáról és arról beszélgettünk, hogy Romániát is elérték-e a színházi zaklatási ügyek.

■ **Magyar Narancs:** Amikor a Radnóti felkérte, hogy rendezze meg a III. Richárdot, a felkérés a szereposztással együtt érkezett, vagy ön választotta a színészeket?

Andrei Șerban: A felkérés úgy jött, hogy a színházi világ Alföldi Róbert 50. születésnapjára egyfajta ajándéknak szánta a III. Richárd szerepét. Megkérdezték tőle, mit játszana szívesen 50 éves fejjel, mire ő azt felelte, hogy a kedvenc szerepét, mind közül az abszolút kedvencét, III. Richárdot, és hogy ezt a kedvenc rendezőjével – velem – szeretné megtenni. Ezzel és a Radnóti meghívásával kezdődött. Nem ismertem a radnóti színészeket, megnéztem őket, és a látottak alapján osztottam ki a többi szerepet. Amikor operát rendezek, sosem én állítom össze a szereposztást, ez a karmester privilégiuma, mire én színre lépek, a szerepek már régés-rég le vannak osztva. Bárkit is adnak, legyen nagyon kövér vagy nagyon idős, azt el kell fogadnom, abból kell kihozni valamit. Ellenben, ha színházban dolgozom, mindig ragaszkodom hozzá, hogy én osszam a szerepeket.

MN: Alföldit rendezte már korábban is, például a Nemzeti Angyalok Amerikában előadásában. Abban is szerepelt egy III. Richárd-szerű alak – lapunk kritikusa ki is emelte, hogy ahogy Kulka János Roy Cohn, ezt a minden hájjal megkent manipulátort alakítja, abban felsejlik III. Richárd gazembersége.

AȘ: A nagy különbség kettejük között, hogy amikor Roy Cohn AIDS-es lesz, megváltozik. Emberként kezd viselkedni. A darab szerint még Roy Cohn is képes lehet ilyesmire. Vele azért még mindig inkább együtt tudok érezni, mint Richárddal.

MN: Kulka Roy Cohn előtt III. Richárdot is eljátszotta a Nemzetiben. Látta?

AȘ: Csak videóról. Csodás alakítás volt.

MN: Alföldi Richárdja sokban fog különbözni Kulkáétól?

AȘ: Remélem. Fontos megtalálni a darabban azt, ami az itt és mostról szól, arról, hogy e pillanatban épp mi zajlik körülöttünk. Van a darabban esendő, se jó, se rossz alakok, nevezhetjük őket embernek. Ott van például

Lady Anna. Talán ő is politikai hatalomra vágyik, szóval nem csupán Richárd áldozata. Én legalábbis nem csak áldozatnak látom, sokkal inkább olyasvalakinek, aki elszámolja magát. Azt hiszi, hogy számára előnyös üzletet köt a házassággal, azt hiszi, majd ő lesz az, aki irányít, aztán alaposan ráfázik. Aztán ott van Buckingham vagy Hastings – ezek mind olyan emberek, akik megpróbálnak együtt élni a helyzettel. És ebben benne van egy egész ország, a tömegek kudarca. Hitlerrel sem volt más a helyzet. Egy ország asszisztálásával vált azzá, amivé. Minden diktatúrában ez van, és nincs ez másképp most Amerikában sem. Mindig van egy olyan csoport, amely úgy okoskodik, hogy oké, megválasztjuk az új királyt, de minden marad a régiben. Ugyanúgy fogunk üzletelni, mint annak előtte, az alkotmányt tiszteletben tartva, hát nem is olyan rossz ez a fickó, nem igaz? Így megy az okoskodás mindaddig, amíg aztán túl késő nem lesz. Aztán mindig van egy másik csoport, amelyik meg azt mondja, hogy igen, igen, rossz választás, rossz választás, de mégsem annyira rossz. Sebaj, majd mi kordában tartjuk. Szóval, nem nehéz megtalálni a kapcsolódási pontokat a mával, szinte minden országban így megy ez.

MN: Azért felmerülhet a kérdés, hogy Shakespeare nem biztonsági játék-e. Ma egy hazai színház számára mintha biztonságosabb lenne Shakespeare-rel reflektálni arra, ami körülvesz bennünket, mint, mondjuk, írni egy darabot Orbán Viktorról. Kicsit mintha Shakespeare mögé bújnánk, vele mégsem ütheti meg a bokáját az ember.

AȘ: Én azért nem a biztonságosabb szót használnám Shakespeare-re, sokkal inkább a komplexebb a helyénvaló kifejezés. Sajnálatos módon a kortárs szerzők egyike sem ér Shakespeare nyomába, jó, ha 10 százaléknál birtokolnak abból, ami benne megvolt. Bármelyik Shakespeare-darabból ki lehet hozni egy nagyon mai darabot. Amikor jó néhány évtizede, a kommunizmus éve alatt színre vittem a Julius Caesart, az a kommunizmusról és Ceaușescuról szólt. Ma már persze máshogy csinálnám meg. Shakespeare mindig jó a mára, miközben jóval komplexebb is, hiszen annyi más rétege van. De mi újat tudna egy Orbán Viktorról szóló darab mondani? Érdemes lenne azért színházba menni, hogy megtudjuk Orbánról, amit már amúgy is tudunk? Shakespeare-rel sokkal többet lehet elmondani a világról.

MN: Azért például Amerikában elég hamar megtalálják a módját a kortárs művészek,

hogy a máról beszéljenek néven nevezve a dolgokat. Az Angyalok Amerikában szerzője, Tony Kushner például egy kifejezetten Trump-ról szóló színdarabon dolgozik.

AȘ: Az a bajom a politikai színházzal, hogy a kezdeti, szép idealizmus az általam látott előadások 90 százalékában banalitásokba süllyed a végére. Általában olyasmiket mondanak, amiket már amúgy is tudtam. A nagy kérdés mindig az, hogyan tudnak úgy provokálni vagy fellekeszteni, hogyan tudnak olyan új nézőponttal gazdagítani, hogy menten úgy érezzem, nekem is el kell köteleződnöm az ügyért. Én ugyanis kifejezetten blazírt néző vagyok, úgy ülök be egy előadásra, hogy a világ szar, a színház szar, szóval, ti ott fenn a színpadon, legyetek szívésesek olyat mutatni, amit nem látam már ezerszer. Nem vagyok jó közönség, rossz néző vagyok, túl sok időt lehúztam már a színházi világban, rengeteg darabot láttam, a saját rendezéseimet is unom, mindegyiket. Valami sokkolót akarok látni, olyat, ami feltölt energiával.

MN: Ismerve Kushnert, milyennek képzeled a készülő Trump-darabot?

AȘ: Az Angyalok Amerikában nagyszerű darab volt, de amit Kushner azóta letett az asztalra, az nem valami meggyőző. Ide értem a Lincoln című filmet is, amit Spielberggel csinált (Kushner írta a forgatókönyvet, Oscar-díjra jelölték érte – a szerk.). De reménykedjünk!

MN: New Yorkban él, a Broadway földrajzilag közel esik önhöz. Minden évadban akadnak olyan prózai bemutatók, amelyekben hollywoodi sztároknak tapsol a közönség. Volt, hogy Al Pacino adta Shylockot, vagy Kevin Spacey lépett fel az Eljő a jegesben. Ezek csupán turistacsalogató előadások, vagy ennél azért több van bennük?

AȘ: Fura egy állatkert a Broadway, főleg a turizmusból él, rendszeres meg is sínylette szeptember 11-et. A külföldi turisták mellett a Brooklynból vagy New Jersey-ből átruccanó decens középosztálybeli famíliák látogatják előszeretettel. Hatkor elköltönek egy jó vacsorát a közelben, aztán a szülők és a gyerekek felkeresik a színházat. Az üzletember papa beterele a családot, de ő inkább kihagyja az előadást. Azt jónak tartom, hogy olykor a film sztárok is ambicionálják a színpadi fellépést, de egy ilyen produkcióban minden nekik és csakis nekik van alárendelve. Senki nem mond nekik olyat, amit nem szeretnének hallani, még valaki rosszkedvre derítene őket, ami megengedhetetlen. Így születnek a fogatlan, elkényelmesedett előadások. Ott van az is, hogy egy előadás egészen más állóképességet követel, mint egy forgatás, itt minden este három órán át kell helytállni. Al Pacino nagy színész, de amit megöregedve a színpadon nyújtott, az nem volt lehengerlő. Egy kicsit szomorú is volt egy ekkora színészt így látni,

korrekt, de teljesen konvencionális Shylockként. Semmi újat nem mondott ez az előadás.

MN: Dolgozott a pályája elején járó Meryl Streepel is (a színésznő a Șerban rendezte Cseresznyés kertben szerepelt – a szerk.), aki nemrég a Weinstein-botrány kapcsán úgy nyilatkozott, hogy bár mostanában már nincs kitéve veszélynek, amikor még fiatal és csinos volt, ő is tapasztalt bizonyos dolgokat. Streep szerint ez idő tájt mindenki kokainon volt – ez nagyjából az az idő lehetett, amikor együtt dolgoztak. A Cseresznyés kertet is belengte a kokain?

AȘ: Nos, én Meryl Streep életének ezekről az aspektusairól nem tudok. Arról tudok csak, hogy azokban az időkben egy nagyon különleges színésszel élt együtt; őt John Cazale-nek hívták (A keresztapában Fredót alakította – a szerk.). John Cazale-t Aiszkhülosz Agamemnón-jában rendeztem a Lincoln Centerben. A címszerepet játszotta. Meryl Streep is eljárt a próbákra, mert szerelmes volt Cazale-ba. Cazale egy nap azzal jött, hogy ki kell hagynia pár napot, mert komoly orvosi vizsgálat vár rá. Amikor újra láttam, elmondta, hogy rákja van, nem folytathatja a munkát. Ezt az ügynökével is megüzenhette volna, ahogy szokás, de eljött, hogy személyesen közölje velem.

MN: A Weinstein-ügy és a nyomában megindult mozgalom a magyar színházi életre is hatással volt, két prominens színházi ember is belebukott a nyilvánosságra került zaklatási ügyeikbe. Romániában is történtek hasonlóak?

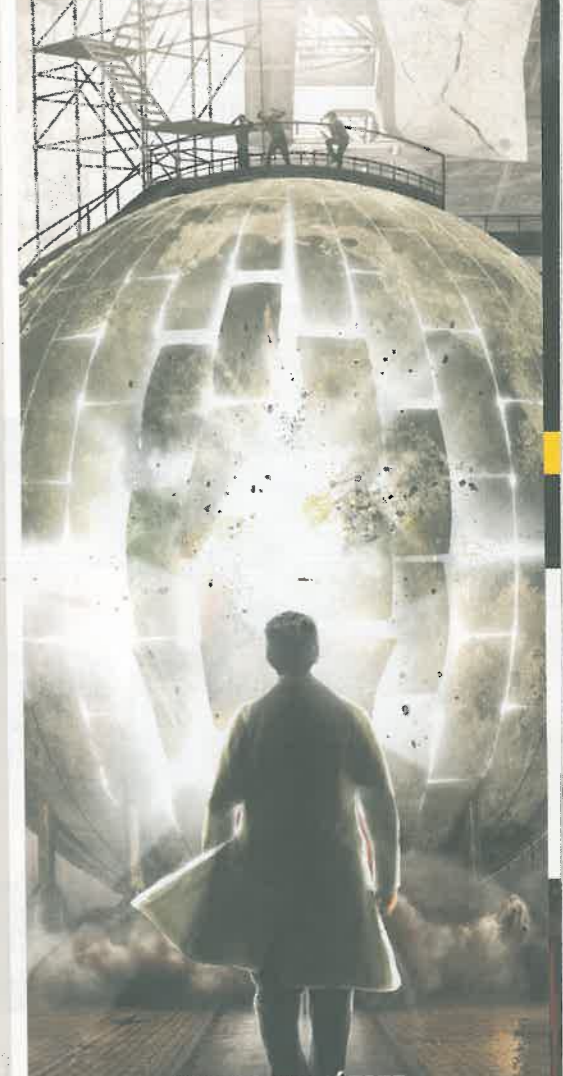
AȘ: Románia hátrébb tart még, de előbb-utóbb Romániát is el fogja érni, legalábbis remélem. A románok egyelőre el vannak foglalva a maguk személyes problémáival, ha megvan az autó és a jó lakás, akkor minden rendben. A barátaim szerint nem is fog soha semmi ilyen Romániában megtörténni. Amikor azt firtattam, miért gondolják ezt, amikor a világon mindenhol fény derül ezekre az esetekre, azt felelték, hogy ami évszázadok óta nem változott, az nem is fog itt megváltozni. Én azért eléggé furcsállom ezt a hozzáállást. Szóval, egyelőre még nincsenek ügyek.

MN: Amikor visszatér Romániába rendezni, tárt karokkal várják?

AȘ: Sokkal szívesebben látnak Budapesten, mint Bukarestben. Így van ez, ha az ember a saját országában csinál valamit. Ott mindig nagyobb a súrlódás. Nagy nálunk a féltékenység. Felróják, hogy nekem könnyű, én nem szenvedtem meg a kommunizmust, Amerikába mentem. És még mindig Amerikában élek, még mindig a Columbia Egyetemen tanítok. Az állampolgárságom is kettős: amerikai-román. Miért ő, és miért nem én? – ezt kapom a honfitársaimtól. Érthető, normális hozzáállás. Én is így éreznék a helyükben, szóval elfogadom. De itt, önkönl jól érzem magam. Egyelőre.

Köves Gábor

A KULTÜRBRIGÁD ÉS AZ ÁTRIUM BEMUTATJA
BODÓ VIKTOR – MÓZSIK IMRE:
**A KRAKKEN
MŰVELET**

GYABRONKA JÓZSEF

BÁLINT ANDRÁS • MOLNÁR PIROSKA

LÁZÁR KATI • FEHÉR BALÁZS BENŐ

NÉMEDI ÁRPÁD • LUGOSI GYÖRGY

KURTA NIKÉ • DÉKÁNY BARNABÁS

RAINER-MICSINYEI NÓRA

RENDEZŐ:

BODÓ VIKTOR

BEMUTATÓ:

2018. MÁRCIUS 3. 19:30

ÁTRIUM

atrium.hu

atrium.jegy.hu